

VI. INFORMACJE

1. Liturgista ks. dr Piotr Greger nowym biskupem pomocniczym diecezji bielsko-żywieckiej

W I niedzielę Adwentu, 27 listopada 2011 r. w katedrze św. Mikołaja w Bielsku Białej ks. dr Piotr Greger, nowy biskup pomocniczy diecezji bielsko-żywieckiej, otrzymał święcenia biskupie. Jego nominacja została ogłoszona w dniu 22 października 2011 r. Została mu przydzielona stolica tytularna Assava. Jako zawołanie biskupie obrał sobie słowa „In servitio Redemptori – W służbie Odkupicielowi”.

Głównym konsekratorem był Metropolita Krakowski kard. Stanisław Dziwisz, a współkonsekratorami abp Celestino Migliore, nuncjusz apostolski w Polsce i biskup bielsko-żywiecki Tadeusz Rakoczy. W uroczystości brali udział m. in. kard. Franciszek Macharski, abp Damian Zimoń, abp Juliusz Paetz, bp Kazimierz Górny, bp Stefan Cichy, bp Janusz Zimniak, bp Jan Szkodoń, bp Jan Zając, bp Andrzej Jeż, bp Józef Wróbel SCJ, bp Jan Kopiec, bp Edward Janiak, liczni prezbiterzy, siostry zakonne, klerycy i wierni świeccy.

Nowy biskup pomocniczy bielsko-żywiecki urodził się 28 marca 1964 r. w Tychach. Pochodzi z parafii Matki Boskiej Fatimskiej w Mysłowicach-Wesołej. W latach 1983-1989 studiował w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Katowicach. Na prezbitera wyświęcony został przez bp. Damiana Zimonia 13 maja 1989 r. w katedrze Chrystusa Króla w Katowicach. W 1989 r. uzyskał stopień magistra teologii, w 1992 r. – licencjata teologii, a w 2000 r. – doktora teologii z zakresu liturgiki.

Po święceniach prezbiteratu pracował w parafii pod wezwaniem Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa w Mysłowicach-Ławkach oraz w parafii Męczeństwa św. Jana Chrzyciela w Rudzie Śląskiej-Goduli. Z dniem 31 sierpnia 1989 r. rozpoczął sześciolletnią pracę wikariusza w parafii pw. Jezusa Chrystusa Odkupiciela Człowieka w Bielsku-Białej. Od roku 1995 zajmuje się pracą naukową, mieszka i pomaga w parafii Świętego Pawła Apostoła w Bielsku-Białej.

W 1996 r. został mianowany sekretarzem Instytutu Teologicznego im. Św. Jana Kantego w Bielsku-Białej, a w 2002 r. jego wicedyrektorem. Jednocześnie podjął zajęcia jako wykładowca liturgiki oraz sakramentologii ogólnej. Od roku akademickiego 2001/2002 ma także zajęcia zlecone w Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie na studiach dziennych i zaocznych.

Jest przewodniczącym diecezjalnej komisji liturgicznej, diecezjalnym duszpaste-rzem nauczycieli, redaktorem kalendarza liturgicznego diecezji bielsko-żywieckiej, członkiem Rady Kapłańskiej (od roku 2004), oznaczony godnością kanonika (R.M.).

Jest autorem książki *Percepcja obrzędów pokuty w Polsce. Studium liturgiczno-duszpasterskie* oraz 29 artykułów naukowych. Na łamach „Anamnesis” zostało opublikowanych 8 jego artykułów. Jest również promotorem 18 prac magisterskich oraz recenzentem publikacji wydawanych przez kurię diecezjalną.

2. Spotkania służby liturgicznej w Łodzi i w Świdnicy

19 listopada 2011 r. w łódzkiej katedrze kilkuset ministrantów, lektorów, ceremoniarzy i członków scholi parafialnych uczestniczyło w Dniu Jedności Służby Litur-

gicznej. Spotkanie rozpoczęło się Mszą św. pod przewodnictwem bp. Ireneusza Pękalskiego. Koncelebrowali ją duszpasterze ministrantów. Po liturgii alumni Wyższego Seminarium Duchownego przedstawili program ewangelizacyjny, a następnie oprowadzili chłopców po gmachu uczelni i opowiedzieli, jak wygląda życie i nauka w jej murach.

Również 19 listopada 2011 r. odbyło się spotkanie służby liturgicznej, nadzwyczajnych szafarzy Komunii św., scholi i organistów z diecezji świdnickiej. Spotkanie rozpoczęło się Mszą św. w katedrze świdnickiej pod przewodnictwem biskupa świdnickiego Ignacego Deca. Po Eucharystii przedstawiciele poszczególnych służb kościelnych zgromadzili się w kilku miejscach w Świdnicy, aby wysłuchać wykładów, poruszyć we wspólnej dyskusji ważne dla danej grupy tematy oraz wysłuchać komunikatów. Organizatorem spotkania był Wydział Duszpasterski Świdnickiej Kurii Biskupiej. Do Świdnicy przybyło blisko 400 przedstawicieli służb kościelnych.

3. Kolejne (63.) spotkanie duszpasterzy służby liturgicznej

W dniach 14 i 15 listopada 2011 r. odbyło się w Domu Pielgrzyma „Arka” w Licheniu Starym spotkanie duszpasterzy służby liturgicznej, na którym poruszano zagadnienia formacji ministrantów, członków scholi oraz animatorów liturgicznych. W zebraniu wzięło udział ok. 50 duszpasterzy służby liturgicznej oraz przedstawiciele wspólnoty Ruchu Światło-Życie.

Pierwszego dnia uczestnicy zebrania wysłuchali trzech wykładów na temat przygotowania do pełnienia *munus* lektora. Prelegenci poruszyli następujące tematy: 1. Przygotowanie liturgiczne – bp dr Stefan Cichy, biskup legnicki, 2. Przygotowanie biblijne – ks. dr hab. Zdzisław Pawłowski z Włocławka i 3. Przygotowanie techniczne – p. mgr Piotr Piecha z Krakowa. Po przerwie uczestnicy zostali podzieleni na cztery grupy i w tych grupach miała miejsce praca na temat przygotowania do funkcji lektora w poszczególnych diecezjach. Wieczornej Eucharystii połączonej z niesporami w kaplicy domu pielgrzyma przewodniczył i homilię wygłosił biskup legnicki Stefan Cichy.

Po kolacji odbył się tzw. Krąg, czyli spotkanie połączone z komunikatami, sprawozdaniami, dyskusją i planowaniem następnych spotkań. Na wstępie wysłuchano relacji o redagowaniu czasopisma dla ministrantów KnC „Króluj nam, Chryste”. Rozmowy zakończono Apelem Maryjnym.

Drugiego dnia porannej Eucharystii połączonej z Jutrzną w kaplicy domu pielgrzyma przewodniczył i homilię wygłosił bp Adam Bałabuch, przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

Z kolei nastąpiło podsumowanie pracy w grupach i dyskusja, a po przerwie przedstawiono propozycje pomocy formacyjnych do pracy ze służbą liturgiczną. Ks. dr Sławomir Zawada z Bielska Białej przedstawił propozycje dotyczące formacji młodszych ministrantów i członków scholi, ks. dr Krzysztof Chodkowski z Łomży materiały do formacji starszych ministrantów i członków scholi, a ks. dr Tomasz Bać z Rzeszowa propozycje dotyczące formacji animatorów liturgicznych. Po tych przedłożeniach odbyła się dyskusja, a po niej podsumowanie i modlitwa Anioł Pański. spotkanie zakończyło się wspólnym obiadem. (Materiały z tego spotkania ukazały się w nr. 69 „Anamnesis”).

4. Nowy kształt strony internetowej Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

Od 11 listopada 2011 r. strona internetowa Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów funkcjonująca pod adresem www.kkbids.episkopat.pl zmieniła swoją szatę graficzną. Dokonano w niej aktualizacji i uzupełnień oraz pojawiły się nowe elementy, jak np. ruchomy pasek na dole strony głównej dający możliwość szybkiego połączenia z różnymi stronami internetowymi. W ciągu pierwszego tygodnia funkcjonowania nowej szaty zanotowano ponad 6000 wejść.

5. Źródło do badań nad historią wdrażania zaleceń i nakazów Soboru Watykańskiego II w Polsce

W latach 1967-1976 sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki redagował na łamach kwartalnika „Collectanea Theologica” - „Biuletyn Odnowy Liturgii”. Teksty zawarte w tym biuletynie informowały o realizacji wskazań Soboru Watykańskiego II. Ostatnio ukazała się elektroniczna forma tego zbioru. Jest ona dostępna pod adresem <http://ikaku.fm.interia.pl/bol.html>. Zbiór ten jest źródłem do badań nad historią wdrażania posoborowych zaleceń i nakazów Stolicy Apostolskiej i biskupów. Zbiór zrobiony jest tak, że przy każdym artykule podane są strony, w ten sposób jest to obraz wersji drukowanej (można cytować tak, jakby się miało przed oczami wersję drukowaną, wraz z numerami stron).

6. Stali diakoni w świecie i w Polsce

Na stronie internetowej diakonat.pl ukazała się najnowsza statystyka, opracowana na podstawie danych, dostarczonych przez Agencję Fides. Liczba stałych diakonów na świecie wzrosła o 1261 mężczyzn w stosunku do 2007 r. W sumie na dzień 31 grudnia 2008 r. było ich 37203. Największy wzrost po raz kolejny nastąpił w Ameryce (+ 774) i Europie (+ 481), a następnie Afryce (+ 9) i Oceanii (+ 17), jedynie w Azji odnotowano spadek (- 20).

Wyższą liczbę diakonów podają aktualnie publikowane statystyki za rok 2009, co odzwierciedlają poniższe dane, dostarczone przez Agencję Fides:

Afryka -

Diakoni diecezjalni: 384 (- 2)

Diakoni zakonni: 22 (- 4)

Łączna liczba diakonów: 406 (- 6)

Ameryka Płd. i Płn. -

Diakoni diecezjalni: 24372 (+ 623)

Diakoni zakonni: 210 (- 71)

Łączna liczba diakonów: 24 582 (+ 552)

Azja -

Diakoni diecezjalni: 130 (+ 15)

Diakoni zakonni: 36 (+ 8)

Łączna liczba diakonów: 166 (+ 23)

Europa -

Diakoni diecezjalni: 12362 (+ 359)

Diakoni zakonni: 293 (- 33)

Łączna liczba diakonów: 12 655 (+ 326)

Australia i Oceania -

Diakoni diecezjalni: 344 (+ 58)

Diakoni zakonni: 2 (- 1)

Łączna liczba diakonów: 346 (+ 57)

Ogółem na świecie jest 37592 (+ 1053) diakonów diecezjalnych i 563 (- 101) diakonów zakonnych, czyli w sumie o 952 diakonów więcej niż w 2008 r.

Powyższe dane statystyczne obejmują diakonów zarówno z katolickich Kościołów wschodnich, jak i z Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego, tak diakonów diecezjalnych, jak i zakonnych. Łącznie do końca 2009 roku służyło 38155 diakonów stałych w 130 krajach.

W Polsce posługę swą pełni 6 diakonów stałych w Kościele rzymskokatolickim (rytu łacińskiego). W sobotę, dnia 5 listopada 2011 r. w parafii św. Antoniego w Toruniu bp Andrzej Suski udzielił święceń diakonatu prof. dr hab. Waldemarowi Rozynkowskiemu. Jest on 6. diakonem stałym obrządku łacińskiego w Polsce. Przed nim święcenia diakonatu otrzymali: 1. dr Zbigniew Machnikowski (Pelplin), 2. Tomasz Chmielewski (Toruń), 3. Mariusz Malinowski (Wąbrzeźno), 4. Bogdan Sadowski (Magdalenka) i 5. Stanisław Dziemian (Suwałki).

7. Powstanie wspólny list Kościołów o świętowaniu niedzieli

„Internetowy Dziennik Katolicki” z 29 października 2011 r. informował, że w przyszłym roku hierarchowie Kościoła rzymskokatolickiego i Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej (PRE) wystosują do wiernych wspólną odezwę o znaczeniu niedzieli dla współczesnych chrześcijan. Jest to konkluzja z posiedzenia Komisji ds. Dialogu między PRE a Konferencją Episkopatu Polski, która obradowała w Kamieniu Śląskim. Spotkanie poprzedzone zostało 27 października konferencją na temat „Świętowanie Dnia Pańskiego w ekumenicznej refleksji Kościołów”.

Gospodarz konferencji, biskup opolski Andrzej Czaja, powiedział, że temat świętowania niedzieli podjęty został w odpowiedzi na zjawisko coraz mniej godnego przeżywania dnia Pańskiego wśród wiernych wszystkich Kościołów w Polsce. Współczesne nurty myślowe i nasza codzienność sprawiają, że niedziela coraz bardziej staje się jedynie dniem wolnym, a nie Dniem Pana. Bp Czaja wyraził nadzieję, że temat handlu i pracy w niedzielę powróci do debaty publicznej i skłoni władze do powtórnej refleksji nad tym zagadnieniem oraz zapowiedział, że do roku czasu wypracowana zostanie wspólna odezwa Kościołów skupionych wokół PRE do wiernych.

O roli Eucharystii, jako centrum świętowania Dnia Pańskiego mówił ks. prof. Zygfryd Glaeser, ekumenista z Wydziału Teologicznego UO. Przypomniał on, że Eucharystia buduje Kościół, a Kościół żyje z Eucharystii i jedno bez drugiego nie może istnieć. Ks. Glaeser podkreślił również, że nie można mówić o właściwym przeżyciu niedzieli bez Eucharystii, która przez działanie Ducha Świętego pozwala na budowanie jedności wierzących z Chrystusem i między nimi samymi. Na znaczenie Eucharystii jako elementu spajającego całość świętowania uwagę zwrócił także biskup diece-

zji cieszyńskiej Kościoła ewangelicko-augsburskiego Paweł Anweiler. Przyznał on, że luteranie zagubili się nieco w tym temacie, ale zaznaczył, że jest też wola, aby hierarchię tą odbudować i by Eucharystia znowu stała się szczytowym punktem niedzielnego nabożeństwa.

8. W Olsztynie ustanowiono nowych stałych lektorów

W konkatedrze św. Jakuba w Olsztynie, pod przewodnictwem abp Edmunda Piszczka odbył się w niedzielę 23 października 2011 r. obrzęd ustanowienia 27 nowych lektorów. Udzielenie posługi lektora ustanowionego mężczyznom świeckim odbyło się po raz pierwszy w historii archidiecezji warmińskiej. Uroczystości przewodniczył abp Edmund Piszcz.

Decyzją Konferencji Episkopatu Polski od 2008 roku ordynariusz diecezji może też, przy zachowaniu odpowiednich warunków, ustanowić lektorami dorosłych mężczyzn. Kandydaci na lektorów uczestniczyli w specjalistycznym kursie, który obejmował wykłady z teologii dogmatycznej, z biblistyki i liturgiki oraz ćwiczenia praktyczne z zakresu poprawnej wymowy i interpretacji tekstów Pisma Świętego.

9. Poznań: wręczenie nagrody im. Ks. Idziego Radziszewskiego ks. prof. Bogusławowi Nadolskiemu TChr

Na uroczystej inauguracji roku akademickiego w Wyższym Seminarium Duchownym Księży Chrystusowców w Poznaniu, wręczono nagrodę im. Ks. Idziego Radziszewskiego za rok 2010 księdzu prof. dr hab. Bogusławowi Nadolskiemu

Nagroda im. Księdza Idziego Radziszewskiego, założyciela i pierwszego Rektora KUL, została uchwalona przez Zarząd Towarzystwa Naukowego KUL 6 kwietnia 1974 r. Jest odtąd przyznawana co roku „za wybitne osiągnięcia naukowe w duchu humanizmu chrześcijańskiego”.

Laudację wygłosił ks. prof. KUL dr hab. Czesław Krakowiak, kierownik Katedry Teologii Liturgii w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL oraz przewodniczący związku polskich liturgistów, a prywatnie kolega Laureata. Prof. Krakowiak przypomniał najważniejsze fakty z życia ks. prof. Nadolskiego i jego kariery naukowej oraz zaznaczył wkład w przygotowanie kadry polskich liturgistów i rozwój liturgiki w Polsce. Ks. prof. Krakowiak stwierdził, że „Zainteresowania naukowe Laureata dotyczą głównie teologicznych wymiarów liturgii, traktowanej jako locus theologicus („miejsce teologiczne”), co stanowi novum w stosunku do dotychczasowego ujęcia eklezjologii, a także – od strony antropologicznej – relacji do kultury, zakorzenienia liturgiki w kulturze. Szczególną uwagę poświęca misterium Eucharystii w rozwoju historyczno-teologicznym, a także sakramentowi pokuty i pojednania”. Zwrócił także uwagę na imponujący i wszechstronny dorobek naukowy Laureata, który świadczy o jego niekwestionowanym autorytecie w dziedzinie teologii liturgii. Ks. prof. Nadolski jest autorem 49 książek, ogromnej liczby artykułów naukowych i popularyzujących liturgię, haseł encyklopedycznych, recenzji.

10. Austria za włączeniem wolnej niedzieli do wytycznych UE

„Internetowy Dziennik Katolicki” z 17 października 2011 r. pisał, że austriacki „Sojusz na rzecz wolnej niedzieli” postawił sobie jako zadanie umieszczenie „wolnej niedzieli” w wytycznych pracy Unii Europejskiej.

Austriacki „Sojusz na rzecz wolnej niedzieli” powstał przed 10 laty. Z czasem ruch ten rozwinął się w wielu innych krajach europejskich, m.in. w Niemczech (od 2006), Polsce (od 2008) i na Słowacji (od 2009), powstaje też ten ruch na Węgrzech. Z okazji jubileuszu w parlamencie w Wiedniu odbyła się 18 października 2011 r. okolicznościowa uroczystość.

11. Zagadnienia liturgiczne na 356. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski w Przemyślu

Podczas 356. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski w Przemyślu, które odbyło się w dniach 14 i 15 października 2011 r. w miejsce konsultorów Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, którzy zrezygnowali z tej funkcji, zostali na wniosek Przewodniczącego tej Komisji wybrani trzej nowi konsultorzy.

Obecnie skład Komisji przedstawia się następująco:

Przewodniczący: bp Adam Bałabuch (Świdnica)

Członkowie: abp prof. dr hab. Edward Ozorowski (Białystok), bp Stefan Cichy i bp Ireneusz Pękalski.

Konsultorzy: ks. prof. dr hab. Andrzej Filaber (Warszawa), ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki (Włocławek), ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak (Lublin), ks. dr hab. Erwin Mateja, prof. UO (Opole), ks. dr Mateusz Matuszewski (Warszawa), ks. prof. dr hab. Bogusław Nadolski TChr (Poznań), ks. prof. dr hab. Jacek Nowak SAC (Warszawa), ks. dr Dominik Ostrowski (Świdnica) i ks. dr Stanisław Szczepanec (Kraków).

Na tym zebraniu przyjęto tekst listu pasterskiego Episkopatu Polski o szacunku dla ciała zmarłego i obrzędach pogrzebu (w przypadku kremacji), który czytany był 13 listopada. Ponadto zatwierdzono nowy polski przekład części rytuału *Ordo professionis religiosae* oraz *Księgę błogosławieństw służby liturgicznej*.

12. Pielgrzymka Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii św.

W dniu 8 października 2011 r. odbyła się V Pielgrzymka Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii św. na Jasną Górę. Poprzednie Pielgrzymki Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii św. na Jasną Górę miały miejsce: I – 3 kwietnia 2004, II – 15 października 2005, III – 29 września 2007, IV – 26 września 2009.

Na obecną pielgrzymkę przybyło około 1000 nadzwyczajnych szafarzy z 26 diecezji polskich. Po zawiązaniu wspólnoty w auli o. Augustyna Kordeckiego i powitaniu uczestników przez bpa Adama Bałabucha, przewodniczącego Komisji konferencję na temat Eucharystii w nauczaniu Benedykta XVI wygłosił ks. dr Zbigniew Chromy ze Świdnicy. Centrum pielgrzymki była msza święta w bazylice jasnogórskiej. Przewodniczył jej biskup legnicki Stefan Cichy, a homilię wygłosił bp Adam Bałabuch (jej tekst znajduje się na s. 61-62 niniejszego biuletynu). Na zakończenie uczestnicy brali udział na wałach w nabożeństwie Drogi krzyżowej, do którego roz-

ważania przygotowali szafarze diecezji świdnickiej. Nabożeństwo zakończone zostało krótkim przemówieniem Biskupa Legnickiego.

13. Nominacja ceremoniarzy papieskich

W dniu 4 października 2011 r. papież Benedykt XVI mianował dwóch nowych ceremoniarzy. Zostali nimi: ks. Kevin Gillespie, prezbiter irlandzkiej diecezji Raphoe, pracownik Sekretariatu przy Kongregacji ds. Duchowieństwa i ks. Massimiliano Matteo Boiardi, F.S.C.B., członek kapłańskiego Bractwa Misjonarzy św. Karola Boromeusza (wspólnota wywodzi się z ruchu Komunia i Wyzwolenie), pracownik Sekcji Sekretariatu Stanu ds. Kontaktów z Państwami. Przez ostatnie kilka lat przygotowywali się do tej funkcji jako ceremoniarze-pomocnicy.

14. II Światowy Kongres Miłosierdzia w Krakowie

W dniach 1-5 października 2011 r. odbył się w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach II Światowy Kongres Bożego Miłosierdzia WACOM pod hasłem *Miłosierdzie źródłem nadziei*. Program i materiały z tego kongresu znajdują się na stronie <http://www.wacom2011.pl>. Brało w nim udział 2 tys. uczestników z 70 krajów świata. W tym numerze są dwa teksty kard. Stanisława Dziwisza z tego Kongresu: *Przesłanie II Światowego Kongresu Bożego Miłosierdzia* oraz *List przed Drugim Światowym Kongresem miłosierdzia*. Szerzej o tym ważnym wydarzeniu w następnym 69 nr. „Anamnesis”.

15. Prezentacja nowego angielskiego tłumaczenia mszału

W niedzielę 18 września 2011 r. w Londynie zostały przedstawione pierwsze dwie kopie nowego przekładu angielskiego Mszału Rzymskiego, który wejdzie w użycie na terenie Zjednoczonego Królestwa od najbliższego Adwentu. Te kopie mszału ołtarzowego zostały podpisane przez przewodniczącego Konferencji Biskupów Anglii i Walii bpa Vincent Nichols i przez bp Arthur Roche, przewodniczącego departamentu biskupiego dla życia chrześcijańskiego i kultu oraz Międzynarodowej Komisji ds. języka angielskiego w liturgii (ICEL). Z tej okazji sprawowano uroczystą Mszę św. dziękczynną w katedrze Westminster w pierwszą rocznicę podróży apostolskiej Benedykta XVI do Zjednoczonego Królestwa. Na s. 69-72 drukujemy przekład listu pasterskiego abp. Mario Conti na temat tego przekładu Mszału rzymskiego.

16. „L'Osservatore Romano” o ubóstwie muzyki liturgicznej

Nad „ubóstwem dużej części dzisiejszej muzyki liturgicznej” zastanawia się „L'Osservatore Romano”. Zdaniem watykańskiego dziennika, „w pogoni za modernizacją i gustami publiczności posiadającej coraz gorsze wykształcenie muzyczne”, zniża się ona „do rytmów, które przypominają piosenki i nie wywołują żadnego religijnego napięcia”. „To muzyka rozrywkowa, którą można śpiewać w chórze, a nie muzyka, która zbliża do Boga, która pozwala wiernemu dotknąć mocy i tajemnicy Stwórcy” – pisze publicystka gazety, Lucetta Scaraffia.

Krytyk „L'Osservatore Romano” Marcello Filotei napisał: „Chciałoby się więc zapytać, dlaczego w kościołach i poza nimi słyszymy często brzdąkanie na gitarach

i kalecząca gramatykę chórki, zamiast muzyki «mocnej», jak ją nazywa Quirino Principe. Nasuwa się myśl, że zależy to nie tyle od przedmiotu, lecz że duża część odpowiedzialności spada na podmiot. Nie ma to związku z muzyką, której słuchamy, ale z tym, jak jej słuchamy. Kiedy siadam i nastawiam płytę kompaktową, zdecydowałem się poświęcić część mego czasu na dźwięk, mało prawdopodobne, abym wybrał banalną piosenkę, wybiorę raczej coś bardziej wymagającego. Ale kiedy biorę prysznic i potrzebny mi jest podkład do gwizdania, wówczas te wyszydzane piosenki są lepsze od Mozarta”.

17. Sprawozdanie ze zjazdu Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych (Warszawa 14-16 IX 2011 r.)

W dniach 14-16 września br. w Ośrodku Rekolekcyjno-Formacyjnym Archidiecezji Warszawskiej w Warszawie Bielanach odbył się coroczny (XII) zjazd członków Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych (SPMK). Uczestnicy rozpoczęli obrady śpiewem hymnu *Veni Creator*, zaś Prezes SPMK ks. prof. UŚ dr hab. Antoni Reginek zwrócił się do zebranych ze słowami serdecznego powitania. Jak co roku centrum każdego dnia obrad stanowiła sprawowana liturgia. W dniu pierwszym były to nieszpory celebrowane pod przewodnictwem o. Nikodema Kilnara – krajowego duszpasterza muzyków kościelnych. Drugi dzień zjazdu rozpoczęła Jutrznia sprawowana pod przewodnictwem ks. prof. dr. hab. Ireneusza Pawlaka – prezesa honorowego SPMK, natomiast uwieńczyła Eucharystia, celebrowana w Kaplicy Ośrodka Rekolekcyjnego, której przewodniczył i słowo Boże do zgromadzonych muzyków wygłosił Biskup Legnicki Stefan Cichy – do niedawna Przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. W czasie homilii mówca nawiązał do tematyki przeżywanego w tym dniu wspomnienia Matki Bożej Bolesnej, mówiąc o historii tego obchodu oraz wskazując, iż każdy z nas niesie w swoim życiu krzyż. Ostatni dzień zjazdu rozpoczęła Msza Święta, sprawowana także w Kaplicy Ośrodka Rekolekcyjnego, pod przewodnictwem Metropolity Warszawskiego ks. kard. Kazimierza Nycza. Nawiązując do liturgicznych czytań, główny celebrans podkreślał obowiązek dawania świadectwa wiary w każdych warunkach naszego życia, a szczególnie w czasach trudnych i niesprzyjających. Wśród śpiewów wykonywanych podczas tych celebracji znalazły się gregoriańskie śpiewy części stałych: *Kyrie* z Mszy XVI oraz *Sanctus* i *Agnus Dei* z Mszy XVIII, ponadto śpiew *Ave verum*. W czasie piątkowej Eucharystii części stałe zostały zaczerpnięte z Mszy ks. Z. Piaseckiego, zmarłego przed kilku tygodniami warszawskiego kapłana, muzyka i kompozytora, honorowego członka SPMK. Uczestnicy zjazdu korzystali z materiałów nutowych oraz *Informatora Zjazdu*, przygotowanych przez członków SPMK z diecezji gliwickiej: ks. dr. Franciszka Koeniga, panią Brygidę Tomalę, oraz pana Bogdana Stępnia, przy współudziale Gospodarza Zjazdu ks. prof. dr. hab. Andrzeja Filabera i Prezesa SPMK ks. dr. hab. prof. UŚ Antoniego Reginka.

Zagadnienia będące przedmiotem obrad koncentrowały się wokół: *PRZYGOTOWANIA NOWEJ INSTRUKCJI O MUZYCE LITURGICZNEJ*. W pierwszym dniu Zjazdu pierwszą sesję - popołudniową prowadził pan dr. Piotr Karwowski, w zastępstwie nieobecnego ks. dr. Piotra Paćkowskiego. Na wstępie ks. prof. dr. hab. Andrzej Filaber – jako główny redaktor nowej instrukcji przypomniał zasady jej redakcji, po

czym przewodniczący poszczególnych grup tematycznych rozpoczęli prezentację przygotowanych tekstów, mających stanowić pierwszą redakcję powyższego dokumentu. W czasie tej sesji głos zabrali: ks. prof. dr. hab. Ireneusz Pawlak, który ukazał zagadnienia, jakie winny znaleźć się we wstępie, następnie s. dr Alicja Jończyk – *Zagadnienia ogólne*, s. mgr Daniela Jankowska – *Funkcje muzyczne w liturgii*, ks. mgr lic. Bogdan Kicingier – *Muzyka we Mszy Świętej* oraz s. mgr Dolores Monika Nowak – *Śpiew Liturgii Godzin*.

W drugim dniu Zjazdu miały miejsce dwie sesje przedpołudniowe. Pierwsza prowadzona przez pana dr. Jana Gładysza, zawierała kolejne wystąpienia w ramach powyższej tematyki, a mianowicie: ks. dr Tomasz Rakowski mówił o *Muzyce podczas sprawowania sakramentów*, kolejną grupę prezentował ks. mgr lic. Grzegorz Kopytowski – o *Muzyce podczas pogrzebu i nabożeństw*, ks. prof. dr. hab. Andrzej Zając – o *Kształceniu muzycznym w Kościele*, ks. dr Stanisław Garnczarski i dr Jan Gładysz zaprezentowali dział *Instrumenty muzyczne* i na koniec tej sesji ks. dr. hab. prof. UŚ Antoni Reginek omówił dział – *Śpiewniki i inne materiały pomocnicze*. Sesja druga pod przewodnictwem ks. dr. Sławomira Zawady zawierała prezentacje następujących działów: ks. dr. hab. Grzegorz Poźniak – *Muzyka podczas transmisji radiowych i telewizyjnych*, ks. dr Jerzy Sienkiewicz – *Koncerty muzyki religijnej*, ks. dr. hab. Robert Tyrała – *Komisje i organizacje pomocnicze* oraz ks. prof. dr. hab. Ireneusz Pawlak, który ukazując myśli, które winny zostać zamieszczone w zakończeniu instrukcji, podsumował prezentację tekstów mających tworzyć powyższy dokument. Trzeba nadmienić, iż każda z sesji kończyła się ożywioną dyskusją na temat prezentowanych zagadnień.

Sesję popołudniową rozpoczęło wystąpienie ks. prof. dr. hab. Andrzeja Filabera, który odnosząc się do zaprezentowanych tekstów nowej instrukcji, wskazał jeszcze raz pewne zasady redakcyjne i omówił kolejne etapy pracy nad dokumentem. Zostały też ustalone terminy przesyłania poprawionych tekstów do powołanej przez Walne Zgromadzenie grupy redaktorów ostatecznej redakcji. Należą do niej: ks. prof. dr. hab. Andrzej Filaber, ks. dr. hab. prof. UŚ Antoni Reginek i ks. prof. dr. hab. Andrzej Zając.

Uczestnicy Walnego Zgromadzenia członków SPMK, opierając się na wcześniej podjętej decyzji Komisji Kwalifikacyjnej opiniującej pozytywnie sylwetki nowo zgłoszonych kandydatów, przegłosowali jednogłośnie ich przyjęcie do grona SPMK. W ten sposób do Stowarzyszenia zostało przyjętych 6 nowych członków. Według kolejności alfabetycznej są to: mgr Emanuel Bączkowski z Radomia, mgr Aleksandra Czech z Gdańska, mgr Gabriela Czurlok z Opola, ks. mgr Paweł Kummer z Krakowa, mgr Krzysztof Michałek z Krakowa oraz mgr Tomasz Wasek z Warszawy.

W czasie Zjazdu miały też miejsce dwa wydarzenia artystyczne: w środowy wieczór w kaplicy Domu Rekolekcyjnego członkowie SPMK uczestniczyli w koncercie autorskim Tomasza Kalisza, w czasie którego zostały zaprezentowane jego „Improwizacje” na tematy polskich pieśni kościelnych. Prezentacji dokonali uczniowie Instytutu Szkolenia Organistów oraz sam kompozytor, a uczynili to na 10-głosowym instrumencie firmy Kemper z Lubeki. Czwartkowy wieczór w archikatedrze warszawskiej św. Jana wypełnił recital organowy Piotra Rachonia, organisty tego kościoła. Na 60-głosowym instrumencie niemieckiej firmy Eule z Bautzen zostały wykonane następujące utwory: *Carillon* Herberta Murilla, *Chorał Varié sur le thème du „Veni Creator”* op. 4 Maurice’a Durufle, dwa utwory z Tabulatury Jana z Lublina, *Parti-*

ta „*Sei gegrüset, Jesu gütig*” BWV 768 Jana Sebastiana Bacha oraz *Toccatą z V Symfonii organowej* op. 42 nr 1 Charles-Marie Widora. Ponadto w czasie przejazdu do warszawskiej archikatedry uczestnicy Zjazdu zatrzymali się w parafii św. Stanisława Kostki na Żoliborzu, gdzie odwiedzili grób bł. ks. Jerzego Popiełuszki, odmówili wspólnie modlitwę dziękczynną za Jego beatyfikację oraz zwiedzili Muzeum Błogosławionego. Pozytywną rolę w umacnianiu jedności wśród członków SPMK odegrało wieczorne spotkanie towarzyskie przy grilu.

W czasie przedpołudniowej sesji w piątek – trzeci dzień obrad – miało miejsce wystąpienie ks. dr. hab. Roberta Bernagiewicza, który podjął temat: *Próba weryfikacji kierunku muzyka kościelna*. Wobec tendencji do powstawania w uczelniach muzycznych kierunku czy też specjalizacji muzyka kościelna powstaje pytanie, czy w każdym ośrodku kształcenia będą spełnione wszystkie wymagania stawiane muzykom kościelnym. Biorący udział w dyskusji na ten temat wskazali, że jednym ze sposobów zapewnienia właściwego poziomu kształcenia winna być formacja ludzi tworzących kierunek muzyka kościelna.

W ramach komunikatów ogłoszonych po sesji przedpołudniowej, głos zabrali: ks. dr. hab. Grzegorz Poźniak poinformował o możliwości nabywania Biuletynu SPMK oraz o wyczerpaniu się niektórych jego numerów, ks. dr. hab. Robert Tyrała zaprosił wszystkich do Krakowa na uroczystość błogosławieństwa organów Instytutu Muzyki Kościelnej (26 X 2011), na Kongres Miłosierdzia (od 5 X 2011) oraz do Granady na przyszłoroczny Międzynarodowy Kongres Federacji *Pueri Cantores* (11-15 VII 2012). O. Nikodem Kilar zaprosił na Krajowy Kongres Federacji *Pueri Cantores*, który odbędzie się w przyszłym roku Na Jasnej Górze oraz na Ogólnopolską Pielgrzymkę Muzyków Kościelnych także na Jasną Górę, s. Dolores Nowak zaprosiła do udziału w Kursach muzyczno-liturgicznych organizowanych w Warszawie, prof. dr. hab. Remigiusz Pośpiech zachęcił do publikowania artykułów na łamach *Liturgia Sacra*, ks. mgr Piotr Dębski zaprosił na V Międzynarodowe Sympozjum i Warsztaty dla Organistów „Funkcjonowanie chóralu luterańskiego w liturgii rzymskokatolickiej” organizowane w Akademii Muzycznej we Wrocławiu (18-19 XI 2011).

Prezes SPMK ks. Antoni Reginek podsumował obrady oraz zapowiedział, iż przyszłoroczny zjazd Stowarzyszenia Muzyków planowany jest w Białymstoku, w terminie wrześniowym. Następnie wyraził wdzięczność ks. Andrzejowi Filaberowi z Warszawy za organizację zjazdu oraz gościnne przyjęcie w Domu Rekolekcyjnym, a także wszystkim referentom i uczestnikom za aktywną postawę i udział w pracach Walnego Zgromadzenia SPMK. Wszyscy zgromadzeni na zjeździe wyrazili również swoje uznanie i wdzięczność dla Prezesa SPMK ks. Reginka, co wyraził słowami prof. dr. hab. Remigiusz Pośpiech. Jak co roku wypada wyrazić nadzieję, iż te działania SPMK zaowocują podniesieniem poziomu muzyki i śpiewów w naszych świątyniach. Ad maiorem Dei gloriam!

Ks. dr. Stanisław Garnczarski
(Sekretarz Zarządu SPMK)

18. XXV Włoski Krajowy Kongres Eucharystyczny w Ankonie

W dniach od 4 do 11 września 2011 r. odbywał się w Ankonie nad Adriatykiem XXV Krajowy Kongres Eucharystyczny Kościoła we Włoszech. Kongres przebiegał

pod hasłem „Panie, do kogóż pójdziemy?” Podtytuł kongresu brzmiał: „Eucharystia dla codziennego życia”. Legatem papieskim na ten Kongres był kard. Giovanni Battista Re, który przewodniczył Mszy otwierającej to wydarzenie 4 września 2011 r. Kard. Re wskazał, że kongres jest wezwaniem do przekroczenia wszechobecnej postawy samowystarczalności i do otwarcia się na dar, jaki Bóg w postaci Chrystusa daje nam w Eucharystii: „Ten Kongres jest usilnym wołaniem o to, by zbliżyć się do Chrystusa i by od Niego i wraz z Nim uczyć się i doświadczać, co to znaczy być chrześcijanami. (...) Eucharystia jest wielkim motorem życia chrześcijańskiego. Jest zachętą do odnowy tkanki społeczeństwa i wychowania do dobrego życia Ewangelią. To ona stanowi punkt wyjścia nowej ewangelizacji, zdolnej nasycić swymi wartościami styl życia, otaczającą nas kulturę i całą egzystencję”.

Krajowy Kongres Eucharystyczny w Ankonie to nie tylko wydarzenia ściśle liturgiczne, ale także różnorodne inicjatywy charytatywne oraz bogaty program kulturalny. Wielu uczestników kongresowych obrad wskazywała, że kongres ten zbiega się ze 150. rocznicą Zjednoczenia Włoch. Przewodniczący Episkopatu Włoch kard. Angelo Bagnasco podkreślił: „Warto w tym kontekście pamiętać, że zanim została wypracowana nasza tożsamość polityczna, to wiara i Eucharystia już ukształtowały tożsamość narodową”.

W dniu 11 września przybył do Ankony papież Benedykt XVI i przewodniczył Mszy św. kończącej 25. Krajowy Kongres Eucharystyczny. Homilia wygłoszona w czasie tej Mszy św. znajduje się na s. 29-32 obecnego numeru „Anamnesis”.

19. IV Rekolekcje liturgiczne *Mysterium fascinans*

W Zembrzycach koło Suchej Beskidzkiej odbyła się czwarta edycja rekolekcji liturgicznych *Mysterium fascinans*. W tym roku hasłem przewodnim były słowa: „«A świątyni w nim nie dojrzałem...» (Ap 21, 22). Liturgia i rzeczy ostateczne”. Rekolekcje zgromadziły blisko 100 uczestników z całej Polski – księży, kleryków, siostry zakonne, a nade wszystko osoby świeckie.

W adhortacji apostolskiej *Sacramentum Caritatis* Benedykt XVI pisał, że „najlepszą katechezą o Eucharystii jest sama Eucharystia dobrze celebrowana” (SC 64). Dlatego nie może być dysonansu między naszymi katechezami i formacją liturgiczną, a konkretną praktyką, celebrowaniem liturgii. Dlatego w czasie rekolekcji *Mysterium fascinans* podkreślamy konieczność głęboko teologicznej formacji, ale wniosek końcowy brzmi: prymat samej celebracji w formacji liturgicznej! Charakter rekolekcji, jakim jest łączenie wykładów o liturgii z pięknym jej celebrowaniem zdaje się być tym, czego wielu ludzi dzisiaj potrzebuje. Dlatego też akcent rekolekcji kładziony był na celebrację liturgii – nie tyle o liturgii mówić, co ją celebrować! Myśli, które rodziły się na konferencjach znajdowały swoje naturalne wypełnienie w czasie liturgii. Liturgia godzin i Eucharystia celebrowane w piękny sposób, głównie po łacinie, wyznaczały rytm rekolekcji *Mysterium fascinans*. Piękno i dostojność chóralu gregoriańskiego oraz innych śpiewów było zapewnione dzięki kantorom ze *Scholi Cantorum Minorum Chosoviensis* oraz Pawłowi Bębenkowi. To właśnie chorał rodził w sercach uczestników niezwykle doświadczenie pokoju i Bożej opieki.

Rekolekcje rozpoczęły się w piątek o godz. 14.00 modlitwą w ciągu dnia. Następnie oficjalnie otworzył je prowadzący rekolekcje od strony naukowej ks. dr Janusz Mieczkowski z Krakowa. W pierwszym dniu rekolekcji zostały wygłoszone dwa refe-

raty: dr Tomasz Dekert z Krakowa podjął temat: *Wprowadzenie do eschatologii wczesnochrześcijańskiej*, zaś ks. dr Maciej Zachara z Lublina - *Eschatologiczny wymiar chrztu i Eucharystii w wybranych świadectwach chrześcijańskich I tysiąclecia*.

Pan Tomasz Dekert w swoim referacie podkreślał, że ze względu na charakter fenomenu wczesnego chrześcijaństwa nie istnieje coś takiego jak jeden ogólny i spójny system, który można by określić mianem eschatologii wczesnochrześcijańskiej. Mamy do czynienia z całym – zmieniającym się w czasie i niejednorodnym w przestrzeni – spektrum paradygmatów (judeochrześcijańskim [apokaliptycznym], millenarystycznym, aleksandryjskim), w których ramach funkcjonują różne poglądy, wyobrażenia czy koncepcje. Celem tego wprowadzającego referatu nie było scharakteryzowanie ich wszystkich, ale próba ukazania pewnego sposobu myślenia o rzeczach ostatecznych. Dlatego też dr Tomasz Dekert skoncentrował się na powszechnie występującym w literaturze pierwszych wieków rozumieniu niedzieli, jako dniu zarazem pierwszym i ósmym, a konkretnie na ujęciu tego tematu w XV rozdziale *Listu Pseudo-Barnaby* (początek II w.). Wnioskiem końcowym było zauważenie, że wczesnochrześcijański sposób myślenia o eschatologii można skrótowo ująć za pomocą paradoksalnej frazy: „już i jeszcze nie”, przy czym w owym „już” mieszczą się zarówno wydarzenia zbawcze jako początek eschatonu i możliwość uczestniczenia w nim w liturgii, natomiast „jeszcze nie” wiąże się z ciągłym czekaniem na ostateczne i totalne odnowienie świata.

Ks. dr Maciej Zachara MIC wychodząc od soborowej Konstytucji liturgicznej *Sacrosanctum Concilium* (nr 8), która określa liturgię sakramentalną jako przedsmak liturgii niebiańskiej, zauważa, że przytoczone stwierdzenie konstytucji jest wyartykułowaniem czegoś, co jest głęboko zawarte w liturgicznej tradycji Wschodu i Zachodu. W swoim przedłożeniu wskazał więc na eschatologiczny wymiar dwóch szczególnie doniosłych celebracji liturgicznych: chrztu i Eucharystii, tak jak wyraża to liturgiczna tradycja I tysiąclecia.

Ks. M. Zachara koncentrując się na kolejnych elementach celebracji chrztu podkreślał ich wymiar eschatologiczny. Podkreśliwszy, że sakrament chrztu oznacza śmierć dla grzechu oraz początek udziału w życiu zmartwychwstałego Chrystusa i w królestwie Bożym, zauważa, że w taki sposób odczytywane są podstawowe obrzędy liturgiczne związane z udzieleniem chrztu: trzykrotne zanurzenie w wodzie jako udział w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa, namaszczenie krzyżmem jako znak królestwa Bożego, biała szata chrzcielna jako szata godowa na eschatologicznych zaślubinach Baranka, płonące lampy neofitów jako znak orszaku dziewic, wychodzących z lampami na spotkanie Oblubieńca.

Podobnie w ramach celebracji Eucharystii zarówno pod względem teologicznym, jak i rytualnym podkreślany jest ów wymiar eschatologiczny. Konsekrowany chleb eucharystyczny jest często w tradycji nazywany „chlebem niebiańskim”, co oznacza zarówno chleb pochodzący z nieba, jak też chleb zapewniający udział w życiu niebiańskim. Szczególnym podkreśleniem eschatologicznego wymiaru Komunii eucharystycznej jest ryt mleka i miodu, towarzyszący Komunii neofitów jako znak udziału w słodczy królestwa Bożego, nowej ziemi obiecanej. Eucharystia jest zapowiedzią i zadatkiem udziału w społeczności świętych, co tradycja liturgiczna wszystkich obrządków wyraziła przez włączenie do anafory eucharystycznej aklamacji *Sanctus* oraz wspomnienia świętych. Tradycja rzymska jest pod tym względem szczególnie wyra-

zista – modlitwa *Communicantes* z Kanonu rzymskiego wskazuje na realną łączność ze wspólnotą świętych w celebracji Eucharystii – podkreślał ks. Maciej Zachara MIC.

Kulminacją pierwszego dnia rekolekcji była uroczysta koncelebrowana Eucharystia połączona z Nieszporami, której przewodniczył J. E. ks. bp Stefan Cichy, były Przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Wygłosił on również homilię. Zwieńczeniem były warsztaty, w ramach których w małych grupach dyskutowano nad fragmentem książki Scotta Hahna *Moc Słowa w liturgii* dotyczącym paruzji w kontekście liturgii. Dzień zakończono odśpiewaniem komplety.

W sobotę uczestnicy musieli wstać już o 5 rano, aby rozpocząć ten dzień niezwykle przejmującą i piękną Liturgią Godzin celebrowaną w rycie dominikańskim – Matutinum wraz z Laudesami. Po śniadaniu wysłuchaliśmy kolejnych dwóch referatów. Ojciec dr Mateusz Przanowski OP z Krakowa podjął temat: *Eucharystia - zadatek przyszłej chwały*. Ojciec Przanowski oparł swoje wystąpienie na modlitwie św. Tomasza z Akwinu *O Sacrum Convivium*, która kończy się słowami „i otrzymujemy zadatek (łac. *pignus*) przyszłej chwały”. Referent zauważył, że sam termin *pignus*, jest raczej związany z umowami prawnymi niż doświadczeniami zmysłowymi, dlatego też z całą pewnością nie chodzi Akwinaciu w zakończeniu tej modlitwy o to, co nazywamy „przedsmakiem nieba”. Zauważył on dalej, że św. Tomaszowi chodzi raczej o prawny dowód, zobowiązanie Boga, że doprowadzi człowieka do przyszłej chwały. Na zakończenie o. Przanowski OP wskazał teologiczne konsekwencje Tomaszowej propozycji patrzenia na Eucharystię przez pryzmat umowy prawnej a szczególnie na konsekwencje dla naszego rozumienia Eucharystii jako uczyty.

W sposób niezwykle barwny temat *Eschatologicznego charakteru liturgii wschodniej obrządku bizantyjskiego* przedstawił ks. dr hab. Przemysław Nowakowski CM z Krakowa. Autor wyszedł znanego adagium, że liturgia jest „niebem na ziemi”. Chce być ona wizją – ikoną przyszłego, odkupionego świata, do którego wszyscy zmierzamy i który nadejdzie wraz z powtórным przyjściem Chrystusa. Podczas liturgii wiele razy antycypujemy już to wydarzenie – podkreślał ks. Nowakowski. Następnie wykładowca skoncentrował się na przedstawieniu wielu elementów liturgii bizantyjskiej, które służą eschatologicznemu zadaniu i *powołaniu* liturgii, a które składają się na szczególne piękno obrządku wschodniego, poczynając od samego budynku świątyni, poprzez jego wyposażenie (freski, ikony, paramenty liturgiczne), aż do sposobu odprawiania liturgii, będącej harmonijną *syntezą wielu sztuk* – muzyki, choreografii, poezji i dramatu.

Już po raz trzeci podczas rekolekcji przeplatają się obydwie formy rytu rzymskiego, dlatego w sobotę odprawiana została przez ks. Macieja Zacharę MIC Msza św. w formie nadzwyczajnej. Ksiądz Maciej Zachara prowadził rekolekcje od strony duchowej, przewodniczył liturgii i głosił homilie.

Po obiedzie swój referat wygłosił pierwszy z zagranicznych gości – ks. dr Jose Antonio Goñi z Pampeluny, który mówił na temat: *Anamnesis – pamięć i prorocstwo*.

Hiszpański teolog na początku referatu podkreślił, że greckie słowo *anamnesis* choć oznacza pamiętkę, to w teologii, a konkretnie w liturgii, ma trojaki wymiar: wspomina się przeszłość, by uczynić ją aktualną w teraźniejszości i otworzyć na horyzont nadziei na przyszłość. Następnie opierając się na konkretnych perykopach biblijnych ukazywał jako pierwszy wspominający charakter anamnezy: a) pamięć uwielbienia (Ps 136); b) pamięć nadziei (Tb 13, 2-7); c) pamięć melancholijna (Dn 3,

34-40); d) pamięć pesymistyczna (Nm 21, 4-5); e) pamięć miłosierna (Ps 25, 6-7; Jr 14, 20-21). Zauważył on również, że także w liturgii jest obecne wspomnienie, gdyż większość najważniejszych modlitw zaczyna się od anamnezy, a więc wspomnienia wielkich dzieł Boga.

W drugiej części swojego referatu ks. Goñi ukazywał anamnezę jako uaktualnienie w teraźniejszości wspomnianych wydarzeń zbawczych. Aby lepiej ukazać tę rzeczywistość, zagraniczny gość rekolekcji tłumaczył trzy greckie pojęcia: a) *Kairoi* to słowo greckie oznaczające stosowne, sprzyjające momenty Bożego zbawienia, czyli momenty, w których Bóg dotknął naszej historii; b) *Kairoi* to niepowtarzalne wydarzenia, które zdarzają się tylko raz, a ich znaczenie jest wieczne. Po grecku określa się to słowem *ephápax*; c) Za każdym razem, gdy celebrowane jest *kairós*, aktualizuje się zbawienie udzielone przez Boga w tamtym momencie. *Hosákis* znaczy po grecku «ilekroć».

Ostatnia, trzecia część referatu dotyczyła anamnezy w kontekście przyszłości, gdyż niesie ona nadzieję na lepszą przyszłość, przyszłość z Bogiem. W podsumowaniu ks. dr Goñi podkreślił jedność trojakiemu wymiaru czasowego – przeszłości, teraźniejszości i przyszłości – obecnego w liturgii.

Następnie odbyły się warsztaty, gdzie w małych grupach dyskutowano nad fragmentem książki Jeana Corbon *Liturgia – źródło wody życia* dotyczącym teologicznego związku Wniebowstąpienia Jezusa Chrystusa z liturgią. Po warsztatach były Niezspory w rycie dominikańskim, a następnie czas relaksu i wzajemnej wymiany zdań w czasie grilla. Drugi dzień rekolekcji zwieńczyła kompleta także w rycie dominikańskim oraz adoracja Najświętszego Sakramentu.

Niedziela była ostatnim dniem rekolekcji *Mysterium fascinans*, który rozpoczęła Jutrznia połączona z Godziną czytań. Przewodniczył jej ks. Maciej Zachara MIC. Po śniadaniu wysłuchaliśmy pasjonującego wykładu gościa specjalnego rekolekcji – ks. prof. Cesare Girauda SI z Rzymu, który w dwuczęściowej prezentacji z niezwykłym polotem i w sposób barwny zaprezentował temat: *Eschatologiczny wymiar epiklezy anaforycznej*.

Korzystając z bardzo dynamicznej prezentacji multimedialnej ks. prof. Girauda w pierwszej części swojego wystąpienia podjął się tematu prezentacji dwóch różnych ujęć, podejść do teologii liturgii i samej liturgii: patrystyczne ujęcie ukazane na przykładzie św. Ambrożego z Mediolanu, oraz ujęcie scholastyczne na przykładzie Piotra Lombarda. O ile w tym pierwszym liturgia była tłumaczona wiernym najczęściej w katechezach mistagogicznych, wyraźnie powiązanych z konkretnym doświadczeniem celebracji, o tyle to drugie związane było z uczelnią i katedrą wykładową, często w oderwaniu od realnego doświadczenia liturgicznego. Ks. profesor mówił o szerokokątnym ujęciu Eucharystii w mistagogii Ojców, które polega na podwójnym ujęciu: a) szczegółowym, które koncentruje się na konkretnych tekstach modlitewnych; b) globalnym, wychodzącym od całej anafory, polegającym na wyjaśnianiu *proprium* Eucharystii w świetle *lex orandi*, przy uwzględnieniu poprzedniego ujęcia szczegółowego.

Podkreślał, że Ambroży, jak każdy mistrz, gdy podaje temat swojego wykładu, wskazuje także na podręcznik. I nie chodzi tu o podręcznik wyposażony w definicje, wnioski, schematy. Podręcznikiem, jakiego używa Ambroży, jest *mszał*, księga znana i używana przez wspólnotę chrześcijańską. Jest faktem, że wszyscy Ojcowie Kościoła studiują Eucharystię w akcie sprawowanego kultu i wychodząc od aktu kultu. Wolą nazywać się raczej *mistagogami* niż mistrzami, ponieważ przedmiotem ich troski jest

doprowadzić wiernych do zrozumienia misterium sakramentalnego na modlitwie. W stosunku do teologii Eucharystii – powiedział o. Giraud o. Giraud SI, *najpierw się modlą i potem wierzą, modlą się, aby móc wierzyć, modlą się, aby wiedzieć, jak i w co powinni wierzyć.*

Pierwsza część wystąpienia znalazła swoją konkluzję w kilku istotnych pytaniach: 1) Czy wiele nadużyć, które zauważamy w celebracjach, nie jest wynikiem przedstawiania Eucharystii jedynie w wymiarze uczy? 2) Czy pewne sprowadzenie Eucharystii do wymiaru statyczno-pobożnościowego nie doprowadziło do zaciemnienia jej nieodłącznego wymiaru dynamicznego, ofiarniczego, trynitarnego, pneumatologicznego, eklezjalnego, eschatologicznego? 3) Czy powszechne przyzwyczajenie, aby przeżywać Eucharystię jako prywatne doświadczenie wiary, nie doprowadziło przypadkiem do rozdzielenia celebracji od jej konsekwencji etycznych, na poziomie prywatnym i wspólnotowym? Wreszcie, 4) czy nie miał racji przypadkiem Jan Paweł II, kiedy mówił, że “Eucharystia jest zbyt wielkim darem, ażeby można było tolerować dwuznaczności i umniejszenia” (*Ecclesia de Eucharistia*, n. 10)?

Druga część referatu wygłoszona po kilkunastominutowej przerwie, stanowiła rozwinięcie myśli: „Chcesz wiedzieć, co to jest Eucharystia? Zapytaj modlitwy eucharystycznej!”

Ojciec Giraud zauważył, że temu, kto pyta, czym jest Eucharystia, w sposób kompleksowy odpowiada anafora aleksandryjska świętego Bazylego, mówiąc, że celebrujemy Eucharystię, aby otrzymać od Ojca dar przemiany «w jedno ciało», czyli w ciało eklezjalne, eschatologiczne. Oznacza to, że rzeczywista obecność nie została nam dana jedynie dla adoracji Chrystusa pod postaciami eucharystycznymi; Komunia święta nie została nam dana zasadniczo po to, byśmy spotkali i przyjęli do serca przyjaciela Jezusa, towarzysząc mu ochoczo i z uczuciem przez kilka chwil. Pan nie ustanowił Eucharystii dla naszych oczu, by ją kontemplowały, ani nie dla kolan, by ją adorowały. Ustanowił ją dla naszych ust, które ją spożywają. Trzeba powiedzieć: w miarę jak przyjmujemy komunię pod postacią *ciała sakramentalnego*, jesteśmy eschatologicznie przemieniani w *ciało eklezjalne* – wymownie podkreślał o. Cesare.

Na zakończenie swojego referatu ks. prof. Giraud przytoczył obszerny fragment z anafory bizantyjskiej św. Bazylego, która formułuje *modlitwę wstawienniczą za Kościół w świecie* w słowach wyrażających eschatologię mocno związaną z naszym czasem. Podkreślił tym samym, że modlitwa eucharystyczna otwiera celebrujące zgromadzenie na eschatologię inkulturowaną. Dodał również za Benedyktem XVI, że «ze znaczenia eschatologicznego świętych tajemnic jawi się całościowy obraz chrześcijańskiej egzystencji» (*Sacramentum caritatis* 33).

Rekolekcje dopełniła i zamknęła uroczysta niedzielna celebracja Eucharystii pod przewodnictwem ks. Macieja Zachary MIC.

V edycja Rekolekcji liturgicznych *Mysterium fascinans* obędzie się w drugi weekend września 2012 r. pod hasłem „Inicjacja chrześcijańska”. Już dzisiaj w imieniu Naukowego Koła Liturgicznego Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej oraz Fundacji Dominikański Ośrodek Liturgiczny w Krakowie serdecznie wszystkich zapraszamy.

Kl. Krzysztof Porosło

20. Liturgiczne nowości wydawnicze

Książki związane z liturgią

Mons. Francesco Cacucci, *Senza la domenica non possiamo vivere. Credere, celebrare, vivere le domeniche dell'anno liturgico ciclo b*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2011, ISBN 978-88-209-8644-5.

Benedetto XVI, *Il potere dei segni a cura di Leonardo Sapienza*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2011, ISBN 978-88-209-8636-0.

Jak sadzonki oliwki dokoła stołu Chrystusa, chleba życia. Słowo papieża i polskich biskupów do ministrantów, ks. Grzegorz Rzeźwicki (red.), Wydawnictwo Biblos, Tarnów 2011, ISBN 978-83-733298-6-7.

Ks. Wojciech Rzeźmiński, *Eucharystia liturgią nieba i ziemi*, Wydawnictwo Benedyktynów, Tyniec 2011, ISBN 978-83-7354-375-1.

Ks. Jan Józef Janicki, *Służba Boża w pierwszych wiekach Kościoła*, Wydawnictwo Unum, Kraków 2011, ISBN 978-83-7643-062-1.

Paweł Milcarek, Jacek Paweł Laskowski, Bogusław Kiernicki, *Według Boga czy według świata?. O stanie liturgii i wiary z Pawłem Milcarkiem rozmawiają Jacek Paweł Laskowski i Bogusław Kiernicki*, Wydawnictwo Dębogóra, Dębogóra 2011, ISBN 978-83-61374-19-0.

José Antonio Goñim Beásoain de Paulorena, *La reforma del año litúrgico y del calendario romano tras el Concilio Vaticano II*, CLV, Roma 2011.

Ricardo Reyes, *L'unità nel pensiero liturgico di Joseph Ratzinger*, CLV, Roma 2011.

Aa.Vv., *Il Messale Romano per la celebrazione del mistero*, CLV, Roma 2011.

Piero S. Buschini, *La morte nel cuore della vita* (Collana: La parola e le parole, Nr. 33), editore Effatà, Roma 2011, ISBN 978-88-7402-727-9.

Cori nella liturgia, Editore Effatà, Roma 2011, ISBN 978-88-7402-608-1.

Lodovico Maule, *Per grazia tua ti lodo. La preghiera cristiana: i divini misteri e le ore sante* (Collana: Quaderni di Evangelizzare, Nr. 23), EDB, Bologna 2011. ISBN 978-88-1060-724-4.

Enrico Finotti, *La liturgia romana nella sua continuità*, Sugarco Edizioni Srl, 2011, ISBN 978-88-7198-625-8.

Pietro Cantoni, *Riforma nella continuità. Vaticano II e anticonciliarismo*, Sugarco Edizioni Srl, 2011, ISBN 978-88-7198-619-7.

Arturo Elberti, *Canto di lode per tutti i suoi fedeli. Origini e sviluppo della liturgia delle ore in Occidente* (Collana: L'abside), San Paolo Edizioni, Roma 2011, ISBN 978-88-2156-947-0.

Goffredo Boselli, *Il senso spirituale della liturgia* (Collana: Liturgia e vita), Qiqajon, Magnano 2011, ISBN 978-88-8227-335-4.

Andrea Grillo, *La forma rituale della fede cristiana. Teologia della liturgia e dei sacramenti agli inizi del XXI secolo* (Collana: Paraplesios, Nr. 2), Editore Il Pozzo di Giacobbe, Trapani 2011. ISBN 978-88-6124-235-7.